

2 oktober 1926: de eerste tram uit Zutphen met genodigden is in Gorssel gearriveerd. Trekkraft is locomotief nr. 10, genaamd *Gelderland*. Deze foto stond destijds in *De Prins* (der Geïllustreerde Bladen).

Toen en nu: het tramstation van Gorssel

Han Koolhof

Het thema van de Open Monumentendag 2011 was *nieuw gebruik – oud gebouw*. Daar staat in Gorssel een mooi voorbeeld van. Het oude tramstation aan de Van der Capellenlaan biedt – na een grondige restauratie – onderdak aan de historische vereniging De Elf Marken. Het perron is omgeven door een glazen voorzetwand en doet nu dienst als expositieruimte. Voor het archief is een uitbreiding gemaakt aan de achterzijde van het stationsgebouw. Er ligt zelfs weer een stukje tramspoor.

Het oude tramstation – dat in Gorssel liefdevol *Tramhuisje* wordt genoemd – dateert van 1926. Volgens de gemeentelijke monumentenlijst is er sprake van een ‘... zeldzaam type stationsgebouw (ons geen vergelijkbare bekend) en bijzonder gaaf bewaard voorbeeld van de chaletstijl bij een gebouw van een tramwegmaatschappij’. Er is enige tijd over-

heen gegaan voordat er duidelijkheid kwam over de toekomst van het stationnetje. Uiteindelijk reikte woningcorporatie Viverion de helpende hand. Zij werd voor een symbolisch bedrag eigenaar van het gebouw.

In 1906 begon de Tramweg-Maatschappij Zutphen-Emmerik met de voorbereidingen

voor de aanleg van een tramlijn van Zutphen naar Deventer. Maar de gemeente Zutphen was weinig coöperatief; ze wilde geen stoomtram over de Deventerweg. Pas in 1920 werden partijen het eens over het tracé: achter langs het treinstation, over Mettray, om bij Quatre Bras aan te sluiten op de Zutphense Weg. Net voor de begraafplaats boog de lijn af naar het dorp Gorssel: dat is nu een fietspad (Wielewaalpad).

Sneltram

Op 2 oktober 1926 werd de lijn feestelijk geopend. In de hoogtijdagen (winterdienst 1928/29) werden er op werkdagen acht tramritten uitgevoerd, aangevuld met drie ritten van Gorssel naar Deventer. Voor de vijftien kilometer van Zutphen naar Deventer had de tram 36 minuten nodig, een gemiddelde snelheid van 25 km/h. Tijdens de zomervakantie van 1934 reed er op zon- en feestdagen zelfs een sneltram van Deventer naar Emmerik, die met een bezinemotorwagen werd gereden.

In april 1945 lieten de Duitsers de bruggen over het Twentekanaal bij Eefde springen, waaronder de trambrug. Die werd niet meer hersteld. Dat was het einde van de tramlijn naar Deventer. De exploitatie was vermoedelijk al op 3 november 1944 gestaakt. In 1948 brak men de trambaan op. In datzelfde jaar nam de gemeente Gorssel het stationnetje met omliggend terrein over voor de som van f 4.950.

Inmiddels zijn er *twee* Gorsselse tramstations. Het Nationaal SmalSpoormuseum heeft geprobeerd het tramstation in Gorssel in bezit te krijgen. Het plan was het gebouw steen voor steen af te breken om het vervolgens in het Zuid-Hollandse Valkenburg weer op te bouwen. Daar stak de gemeente Lochem een stokje voor. Daarop besloot het museum een 'exacte replica' van het Gorsselse tramstation te maken, die in 2011 is opgeleverd. Het 'Gorsselse' stationsgebouw vormt de nieuwe entree van het smalSpoormuseum. ●

(Eerder verschenen er artikelen over de Tramweg-Maatschappij Zutphen-Emmerik in *Zutphen* 3-2008 en 4-2009.)

Bronnen

- H. Nieweg, *Op smalspoor door Oost-Gelderland*, Leiden 1976.
- [H. Nieweg], *Geschiedenis van een Gelders Streekvervoerbedrijf, 70 jaar Geldersche Tramweg-Maatschappij 27 juni 1951*, Doetinchem 1951.
- Site van het Nationaal SmalSpoormuseum, geraadpleegd op 16 september 2011: www.smalspoormuseum.nl/Projecten/BuitenMuseum.html
- *De Stentor*, 12 februari 2005.
- Vriendelijke mededeling Piet Staal.

10 september 2011: tijdens de Open Monumentendag was het gerestaureerde Tramhuisje voor het eerst voor publiek geopend. Verantwoordelijk voor de verbouwing was architect Jan Daggenvoorde. (foto: auteur)

